

Мэкъуогъум и 1-р — кIэлэцIыкIухэм якъэухъумэн и Дунэ маф

**Адыгэ Республикэм
щыпсэухэу лъытэныгъэ
зыфэтшIыхэрэр!**

Непэ зэрэдунэу кIэлэцIыкIухэм якъэухъумэн и Мафэ шы-
хагъэунэфыкIы. Мы мафэным
нахъыжхэм зэхэшIэ фабахэр
зэраригъэшIырэм даклоу кIэлэ-
цIыкIухэм япIункIэ пшъэдэ-
кIыжышхо зэрэхъырэри агу
къегъэкIыжы.

КъыпкIэхъухэрэ ныбжьы-
кIэхэм къарыкIощтым уфэгумэ-
кIыныр сыдигъуи пшъэрлIы-
шхоу шытыгъ. IэкIыб къэралы-
гъохэр непэ тыхэгъэгу лъэшэу
кызыщытIулIуэхэрэ лъэхъа-
ным кIэлэцIыкIухэм шIэныгъэ
куу ягъэгъотыгъэным, цыфыгъэ
ахэлъэу, IофшIэнымрэ Хэгъэгум
иухъумэнрэ афэхъазырхэу плу-
гъэнхэм анахъэу мэхъанэ яI.

Псауныгъэ пытэ, гушъхьэлэ-
жыгъэ бай, гъэсэнэгъэ куу
зилэщтхэр, тыхэбзэ шIагъохэр
лъызыгъэкIотэщтхэр хэгъэгум
ипатриот шыпкIэу тIулIухэр
типшъэрлIы лъапI. Мы ауырэ
илъэхсхэм кIэлэцIыкIухэм гъэс-
ныгъэ дэгъу ягъэгъотыгъэным,
языгъэпсэфыгъо уахтэ гъэшIэ-
гъонэу зэхэщэгъэным, хэхъо-
ныгъэ ягъэшIыгъэным атегъэ-
псыхъэгъэ Iофтхьэбзэбэ Адыгэ
Республикэм щызэрахъагъ: гу-
рыт еджэпIакIэхэр, кIэлэцIыкIу
IыгъыпIэхэр кызылIуахыгъэх,
джырэ шапхъэхэм адиштерэ
спорт комплексхэр, кIэлэцIыкIу
технопаркхэр, интеллектуальнэ
гупчэхэр агъэпсыгъэх.

ТIуачIэ зэдэтхыпIэмэ, къыт-
кIэхъухэрэ ныбжьыкIэхэм
Адыгеим ищытху тыдэрэ лъэ-
ныкIуи щарагъэлонымкIэ, ти
Хэгъэгущхоу Урысые Федера-
цием ихэхъоныгъэ ялахышIу
хашIыхъанымкIэ ищыкIэгъэ
пстэури зэшIотхын зэрэтлэкIы-
штым тицыхъэ телъ.

Адыгэ Республикэм ис кIэ-
лэцIыкIухэм тыгу кыддIэлэу
тафэлъаIо псауныгъэ пытэ
яIэнэу, ягъэмэфэ зыгъэпсэфы-
гъо уахтэ чэфэу агъэклонэу,
яцыхъэ зытэлъыжъэу псэунхэу,
агухэлъышIухэр къадэхъунхэу!

**Адыгэ Республикэм и
Лышъхъэу, Урысые полити-
ческэ партией «Единэ Рос-
сией» и Адыгэ шъолъыр
къутамэ и Секретарэу
КЪУМПЫЛ Мурат
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхьаматэу
Владимир НАРОЖНЭР**

Мыжъобгъу кыфызэIуахыгъ

Адыгеим и Лышъхъэу Къумпыл Мурат хэлэжъзэ, Хъ. Т. Андырхъуаеи ыцIэкIэ щыт
республикэ кIэлэегъэджэ колледжыр зычIэт унэм адыгэ усаклоу, тхаклоу, Урысыем
IофшIэнымкIэ и Лыхъужъэу, Адыгеим, КъБР-м, КъЩР-м янароднэ тхаклоу МэщбэшIэ Исхъакъ
мемориальнэ мыжъобгъу кыщыфызэIуахыгъ.

Мы Iофтхъабзэм хэлэжыгъэх Адыгэ Республикэм и Къэралы-
гъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, федераль-
нэ инспектор шъхьалэу Сергей Дрокиныр, Адыгэ Республикэм и
Премьер-министрэ ипшъэрлIхэр зыгъэцэкIэрэ КIэрэщэ Анзаур,

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, апшъэрэ
еджалIэхэм яректорхэр, кIэлэегъэджэ колледжым ипашэхэр ыкIи
истудентхэр, общественностым илIыкIохэр.

(ИкIэух я 3-рэ н. ит.)

Сабыигъор кIыныгъончъэнэу

КIэлэцIыкIухэм якъэухъумэн и Дунэ мафэ зэкIэми апэу зытегъэпсыхъагъэр сабыйхэр зыIуIэхэрэ
кIыныгъохэм цыфхэм анаIэ тыргъэдзэгъэныр ары. ТикъэралыгъокIэ, тишъолъыркIэ ахэр къэмыгъэ-
хъугъэнхэм ыкIи дэгъэзыжыгъэнхэм япхыгъэ Iофыгъохэр апшъэхэу къэнэжыых.

УФ-м и Президентэу Владимир Путиним пшъэрлIэу
кышIыгъэм тетэу кIэлэцIыкIу зэрыс унагъохэм Iэпылэгъу
арагъэгъотырэм зэкIэлъыкIоу хагъахъо — кызыхъу-
гъэхэм кышIыублагъэу аныбжэ екIуфэкIэ.

ГушIуIэм пае, илъэси 8-м кышIыублагъэу 17-м нэс
зыныбжэ кIэлэцIыкIухэм Iэпылэгъу тедзэхэр къафыхагъэ-
кIых; зыгъэпсэфыгъом тегъэпсыхъэгъэ кешбэкым ипалъэ
лъагъэкIотэгъэ; кIэлэцIыкIу зыгъэпсэфыпIэхэр лъэхъаным
диштэу зэтырагъэпсыхъэх, нэмыкIхэри.

ЛъапкIэ проектэу «Демографиер» Урысыем ипроект
шъхьалэхэу кIэлэцIыкIухэр зэрыс унагъохэм Iэпылэгъу
ягъэгъотыгъэным, псауныгъэ пытэ яIэу ящыIэныгъэ лъы-
гъэкIотэгъэным тегъэпсыхъагъэхэм ащыщ. ИкIыгъэ илъэ-
сым ащ кыддыхэлъытагъэу унагъохэм Iэпылэгъоу афатIуп-
щыгъэ мылIкIур сомэ миллион 667-рэ.

Адыгеим и Лышъхъэу кызырIуагъэмкIэ, республикэм
щыпсэурэ кIэлэцIыкIухэу зыныбжэ илъэси 3-м кышIыу-

(ИкIэух я 3-рэ н. ит.)

Зэнэкъокъухэм щатекIуагъэхэр агъэшIуагъэх

Адыгэ Республикэм и Правительствэ зычIэт унэм кIэлэегъаджэхэм яреспубликэ зэнэкъокъухэм щатекIуагъэхэр тыгъуасэ цагъэшIуагъэх.

Адыгеим и Лышхъэу Къум-пыл Мурат лауреатхэм афэгъушIуагъ, зифоф шу зылъэгъурэ кIэлэегъаджэ сэнаушIуагъ республикэм зэрысир хигъэунэфыкIыгъ.

«ЮфшIэныр езыгъэжэ-гъэкIэ кIэлэегъаджэ ныбжыкIэхэм, опытышхо зилэхэм ар афэгъэхыгъ. Зэнэкъокъухэм ягъушIуагъ шхъаIэхэм, гъэсэныгъэм ылъэныкIэ ЮфшIуагъышIуахырэ нстэуми ар икIоу адештэ: гъэсэныгъэу республикэм щарагъэгъотырэм хэгъэхъогъэныкIэ, кIэлэегъаджэхэм яIэпIэсэныгъэ зыкIэгъэIэтыгъэныкIэ, кIэлэегъаджэ сэнэхъатым нахъыбэу уасэ ратыныкIэ ищыкIэгъэ амалхэр зетэхъэх», — кыIуагъ АР-м и Лышхъэ.

Республикэм ипашэ зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, кIэлэегъаджэ сэнэхъатыр обществэм анахъэу мэхъанэ зэритыхэрэм ащышI. Зифоф фэшIыпкIэ, зилэпIэсэныгъэ хэзыгъахъо зышIоигъо цыфхэм ящыIэныгъэ мыщ фэдэ сэнэхъатым рапхын фæе.

«АщкIэ ищыкIэгъэ амалхэр зетэхъэх. Гъэсэныгъэм зегъэушIом-бгъуэгъэныкIэ, тикIэлэегъаджэхэм нахъ шIуагъэ кытIуэ кIэлэеджакIохэр рагъэджэныкIэ Адыгеим бэ щызэшIуахырэ. Отраслэм иин-

фраструктурэ нахъышIу шIыгъэныр лъэныкIэ шхъафэу щыт. Мы ауужырэ илэситфым гурыт еджэпIу 5, кIэлэцIыкIу IыгъыпIу 18 агъэпсыгъ, илэс кIэс гурыт еджэпIэхэмрэ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэмрэ агъэцIэжыгъ. Мыгъэ кышIегъэжыгъэу гурыт еджэпIэхэм ягъэцIэжыгъынкIэ федеральнэ программэр агъэфедэу аублагъ. Юныгъом и 1-м нэс гурыт еджэпIу 9 дгъэцIэжыгъыт. Илэситфым кыкIоцI республикэм игурыт еджэпIабэ дгъэцIэжыгъын тимурад», — кыIуагъ КъумпIыл Мурат.

Гурыт еджэпIэхэм яспортзал 45-мэ гъэцIэжыгъын IофшIэнхэр зэрарашIылэрэр, мыгъэ джыри спортзал 13 зэрагъэцIэжыгъыщтыр хагъэунэфыкIыгъ. Гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ организаци 140-р джырэ уахътэм дитэрэ оборудованиекIэ зэтэгъэпсыхъагъ. Щылэ мазэм кышIегъэжыгъэу гъэсэныгъэмкIэ организациехэм интернет ялэ хуыгъэ.

Къоджэ гурыт еджэпIэхэм «Точки роста» зыфилохэрэм афэдэ гупчэ 39-рэ ащызэхашагъ. 2024-рэ илэсым ыкIэ нэс джыри гупчэ 61-рэ кызылэуахынэу рахъухъэ.

КIэлэегъаджэхэм яIэпIэсэныгъэрэ яшIэныгъэрэ зыкIэгъэIэтыгъэныкIэ нэмыкI IофшIабзэхэри Адыгеим щызэрэхъэх. КIэлэегъаджэхэмрэ кIэлэпIу-

хэмрэ апае семинархэр, фестивалхэр, IофшIэбзэ зэфэшхъафхэр зэхашэх.

ЗыфыщыкIэхэрэ кадрэхэм якъэгъотын епхыгъэ Iофыгъори зэшIуахы. Илэситфым хуыгъэ программэу «Къоджэ кIэлэегъаджэ» зыфилохэр республикэм зыщагъэцIэрэр. Мы ауужырэ илэситфым кIэлэегъаджэ 27-рэ къоджэ гурыт еджэпIэхэм Iоф ащашIэнэу агъэкуагъэх. Мыгъэ джыри мы программэм хэлэжырэ кIэлэегъаджэ 12-мэ IофшIапIэ къафагъотынэу рахъухъэ.

«НыбжыкIэхэм япатриотическэ Iуныгъэ шхъафэу сыкытегушIуэ сIуIоигъу. Непэ мы Iофыгъом тыхэгъэгу лъэшэу анаIэ щытырагъэты. НыбжыкIэхэм адызэрэхъащт политикэмкIэ пшIэгъэджыгъэ зыхъыщт, Адыгеим иныбжыкIэ движениехэмрэ объединениехэмрэ яIофшIэнкIэ зыгъэгъозыщтхэ ведомствэ республикэм щызэхашащт. КIэлэегъаджэхэмрэ гурыт еджэпIэхэм аIут психологхэмрэ мы лъэныкIомкIэ бэ апишгъэ дэфэн фаер. ЗэкIэми пшIэрылгъэу здытIуэр ныбжыкIэхэр зэщыгъэ-къон Iофхэм ахамыщэнхэр, унагъом Iуныгъэ мэхъанэу иIэр кызытегъэныгъэныгъэм тыфэ-лэжыгъыныр ары», — кыIуагъ АР-м и Лышхъэ.

КъумпIыл Мурат зэрэхигъэу нэфыкIыгъэмкIэ, кIэлэегъаджэ-

хэм яIэпIэсэныгъэ кызыщагъэ-лэагъогъэ зэнэкъокъухэм щатекIуагъэхэм афэдэхэр ары республикэм ипашэхэм кIэгъэкъон пытэу ялэхэр. Республикэм и Лышхъэ зэнэкъокъухэм щатекIуагъэхэм афэгъушIуагъ, ахэм шIуафтынхэр аритыжыгъэх.

Зэнэкъокъоу **«2022-рэ илэсымкIэ Адыгеим икIэлэегъаджэ анахъ дэгъу»** зыфилохэрэм щатекIогъэ Ольга Житниковская, гъэсэныгъэмкIэ гупчэу N 3-у Мыекъопэ районым итым биологиерэ химиерэ кIэ-лэегъаджэ дипломрэ сомэ мин 200 хуэрэ ахъщэ шIуафтынрэ кыфагъэшIуагъэх.

Зэнэкъокъоу **«Адыгеим 2022-рэ илэсымкIэ икIэлэпIу анахъ дэгъу»** зыфилохэрэм щатекIогъэ Алина Данилова, Тэхутэмь-кIэе районымкIэ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэу N 13-м икIэлэпIу дипломрэ ахъщэ шIуафтынэу сомэ мин 70-рэ кыфагъэшIуагъэх.

Зэнэкъокъоу **«Учитель-дефектолог Адыгеи 2022 года»** зыфилохэрэм щатекIогъэ Галина Прохорцева, калэу Мыекъуапэ икIэлэцIыкIу IыгъыпIэу N 18-м икIэлэегъаджэ-дефектолог сомэ мин 50 хуэрэ ахъщэ шIуафтынрэ дипломрэ ратыгъэх.

Зэнэкъокъоу **«2022-рэ илэсымкIэ Адыгеим ипедагог-психолог анахъ дэгъу»** зыфилохэрэм щатекIогъэ Анжелика Шихабидова, Тэхутэмь-кIэе районымкIэ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэу N 12-м ипедагог-психолог сомэ мин 50 хуэрэ ахъщэ шIуафтынрэ дипломрэ кыфагъэшIуагъэх.

Зэнэкъокъоу **«2022-рэ илэсымкIэ Адыгеим икIэлэегъаджэ анахъ дэгъу»** зыфилохэрэм я 2-рэ, я 3-рэ чIыплэхэр къащызыхыгъэхэм дипломхэмрэ ахъщэ шIуафтынхэмрэ афа-

гъэшIуагъэх. Ахэр Шэуджэн районымкIэ къутырэу Тихоновым дэт гурыт еджэпIэу N 9-м тарихымерэ обществознаниемрэ кIэ икIэлэегъаджэу Насилхан Гусейиновар, Кошхъэблэ районымкIэ гурыт еджэпIэу N 8-м тарихымерэ обществознаниемрэ кIэ икIэлэегъаджэу Мышхъожь Оксанэ, Джэджэ районымкIэ гурыт еджэпIэу N 7-м хысапымкIэ икIэлэегъаджэу Светлана Полинар, Мыекъуапэ игурыт еджэпIэу N 17-м иублэпIэ классхэм якIэлэегъаджэу Светлана Рябцевар.

Зэнэкъокъоу **«2022-рэ илэсымкIэ Адыгеим икIэлэпIу анахъ дэгъу»** зыфилохэрэм я 2-рэ, я 3-рэ чIыплэхэр ащызыубытыгъэхэм дипломхэмрэ ахъщэ шIуафтынхэмрэ афагъэшIуагъэх. Ахэр Джэджэ районымкIэ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэу N 2-м икIэлэпIу Елена Ретневар, Теуцожь районымкIэ къуаджэу Аскъэлае дэт кIэлэцIыкIу IыгъыпIэу N 6-м икIэлэпIу ГъукIэлI Фатимэт.

Зэнэкъокъоу **«Учитель-дефектолог Адыгеи 2022 года»** зыфилохэрэм я 2-рэ, я 3-рэ чIыплэхэр къащызыхыгъэхэм дипломхэмрэ ахъщэ шIуафтынхэмрэ къафагъэшIуагъэх. Ахэр Мыекъуапэ игурыт еджэпIэу N 3-м икIэлэегъаджэ-логопедэу Анна Гасий, Джэджэ районымкIэ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэу N 3-м икIэлэегъаджэ-логопедэу Наталья Баженовар.

Зэнэкъокъоу **«2022-рэ илэсымкIэ Адыгеим ипедагог-психолог анахъ дэгъу»** зыфилохэрэм я 2-рэ, я 3-рэ чIыплэхэр къащызыхыгъэхэм дипломхэмрэ ахъщэ шIуафтынхэмрэ къафагъэшIуагъэх. Ахэр Красногвардейскэ районымкIэ селоу Преображенскэм дэт гурыт еджэпIэу N 14-м ипедагог-психологэу Елена Кузьминар, Шэуджэн районымкIэ къутырэу Тихоновым дэт гурыт еджэпIэу N 9-м ипедагог-психологэу Милана Извековар.

КIэлэегъаджэхэм яIэпIэсэныгъэ кызыщагъэ-лэагъогъэ зэнэкъокъухэм щатекIуагъэхэм республикэм и Лышхъэ адэгъушIагъ. Гъэсэныгъэм зыкIэгъэIэтыгъэным, къуаджэхэм адэт гурыт еджэпIэхэмрэ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэмрэ яIофшIэн нахъышIуагъэ зэхашэным, кIэлэцIыкIу сэнаушIуагъэ ягъэгъотыгъэным япхыгъэ зыгъо Iофыгъэхэм ахэр атегушIагъэх. Республикэм ипашэ АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэ кIэ и Министерствэрэ муниципальнэ ведомствэхэу гъэсэныгъэм епхыгъэхэмрэ пшIэрылгъэ гъэнэфагъэхэр афишIыгъэх.

**АР-м и Лышхъэ
ипресс-къулыкъу**

Мыжъобгъу кыфызэгуахыгъ

(Икълух).

Шъугу къэтэгъэкълыхъы: Мэщбэшлэ Исхъакъ Краснодар краимклэ къуаджэу Шхъэщэфыжъ кышхыгъ, 1951-рэ илъэсым Адыгэ клэлэгъэджэ училищыр (джы республикэ клэлэгъэджэ колледжыр) кылухыгъ. Хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» иотдел ипашэу лф ышлагъ. Я 50-рэ илъэсхэм ыклэхэм аджэ М. Горькэм ыцлэкэ цыт Литературнэ институтыр дэгъу дэдэу кылухыгъ. Джырэ уахътэм Адыгеим итхаклохэм я Союз иправление итхамат.

«Исхъакъ Шумафэ ыкьор пшэдэкълыхъ хэлъэу лф шлэгъэнымклэ ыкли хэлхыгъэ сэнэхъатым узэрэфэшьыпкъэн фаемклэ цысэ шлагъоу цыт. Адыгеим имызакъоу, ащ пэудзыгъэ чыплэхэми ащыпсэхэрэм кылэхъыгъэ шыпкъэу тичыплэгъу цэрыло лытэны-

гъэшхо къащыфашы. Исхъакъ республикэмрэ хэгъэгумрэ апашхъэ гъэхъагъэу цыриэхэр къралыгъо тыныбэхэмклэ хагъэунэфыкыгъ. Тэ анахъэу тызэрыгушхорэр тихэгъэгу иджырэ тарихыклэ адыгэхэм къахэкыгъэхэм ащыцэу апэрэу Урысыем лфшлэнымклэ и Лыхъужыцлэ Исхъакъ кызырэфэгъэшхошагъэр ары. Мыжъобгъум икызылэхын Адыгеимрэ Урысыемрэ зыфэдэ къэмыхъу-гъэ клэнышхоу ялэм Исхъакъ илахъэу хишыхъагъэм лытэныгъэ зэрэфэтшырэм ишыхъат», — кышхылауагъ Къумпыл Мурат лфтхъабзэм икызылэхын.

Республикэм и Лыхъужыгъэ кылуагъэм пьдзагъэу кыгушхыла-гъэх Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр ыкли Адыгэ Республикэм инахъыжхэм я Совет итхъа-

матэу Гукълэл Нурбий. Кызы-хъугъэр илъэс 92-рэ зэрэхъугъэр бэмышлэу хэзыгъэунэфыкыгъэ Мэщбэшлэ Исхъакъ лфтхъабзэм хэлажъэхэрэр фэлъэуагъэх псауныгъэ пытэ илэнэу ыкли игъэхъагъэхэм ахигъэхонэу.

Къэгушхылагъэхэм кызырэфэгъэшыгъэмклэ, Мэщбэшлэ Исхъакъ тхылъ 60-м ехъу ытхыгъ, литературнэ произведениябэ адыгабзэм рилъхъагъ: А. Пушкиным, М. Лермонтовым, Н. Некрасовым, А. Блок, С. Есениным, В. Маяковскэм ыкли нэмыкл усэкло цэрылохэм атхыгъэхэр зэридзэкыгъэх. Адыгеим игимн игушхылэхэр Мэщбашлэм иех. Джащ фэдэу Къурланыр адыгабзэм илхъэгъэным хэлэжъагъэхэм ахэтыгъ. «Слово о полку Игореве» зыфилорэр адыгабзэклэ зэридзэкыгъ. Мэщбэшлэ Исхъакъ ироманэу «Раскаты далекого грома» зыфилорэм

ылъапсэу композиторэу Нэхэе Аслъан апэрэ лъэпкъ оперэр ытхыгъ. Романэу «Графиня Аиссе» зыфилорэр Урысыем икинокомпаниехэм къагъэлъэгъуагъ.

лфтхъабзэм къеклоплагъэхэм зэрафэразэр Мэщбэшлэ Исхъакъ кылуагъ ыкли шлоу цылэр къадэхунэу афэлъэуагъ.

«Мы лфтхъабзэм хэлэжъэгъэ пстэуми сызэрафэразэр къэсэ-ло. Сэ сыхъэкы ситворчествэкы гушхыла фабэхэр сфэзылогъэ пстэуми «тхъашъуегъэпсэу» ясэлэ. Ащ клочлакэ кысхелъхъэ. Непэ сянэ сыгу къэкыжы, мы мафэр ежырклэ анахъ мэфэ гушхылагъэхэм ащыцэу хъуштгъагъэ. Джащ фэдэу клэлэгъэджэ училищым сыщезгъэджагъэхэр, сидунеепльыклэ уцунымклэ зышогъэшхо кысэкыгъэхэр, цыфхэр, ти Хэгъэгъушхо шлоу спэгъунхэм сыфэзгъэсагъэхэр. Ахэр зэклэ ренэу сыгу илхытхыкы ыкли

къасломэ сшлоигъу Адыгеимрэ Урысыемрэ шлоу шлоуагъунхэу!» — кылуагъ Мэщбэшлэ Исхъакъ.

Клэлэгъэджэ колледжым истудентхэм лфтхъабзэм ыклэм джэ Мэщбэшлэ Исхъакъ еджаплэм ищылэныгъэ зэрэхэлажъэрэм пае зэрэфэразэхэр кыыхагъэщыгъ, блэкыгъэ илъэсхэм мы еджаплэр кызылухыгъэ цыфшлагъэхэм, еж тхаклори зэрэхэтэу, лъапсэ зыфашыгъэ хэбзэ дахэхэр кызыраухъумэштхэмклэ къагъэгъуагъ.

Илъэс зэфэшьхъафхэм Адыгэ клэлэгъэджэ колледжыр къауухыгъ Хэгъэгъу зоошхом хэлэжъагъэхэу, Советскэ Союзым и Лыхъужыгъэу Андырхъое Хъусен, Ацумыжэ Айдэмыр, Нэхэе Даут, Бжыхъэкэ Къымчэры, джащ фэдэу апэрэ адыгэ бзылфыгъэ летчицэу, заом хэлэжъэгъэ Бэгъужэкэ Лелэ, Социалистическэ лфшлэклэм и Лыхъужыгъэу Иван Сединым.

АР-м и Лыхъужыгъэ ипресс-къулыкъу

Контр-адмиралыр Адыгеим щыщ

Мы илъэсым имэзае УФ-м и Президентэу В. Путиным и Унашъоклэ апэрэ ранг зилэ капитанэу, Темыр Флотым иштаб иофицерэу, Джыракъые гурыт еджаплэр 1986-рэ илъэсым кызылухыгъэу Шульга Павел Николай ыкьом контр-адмиралыцлэр кыыфигъэшхошагъ.

1986-рэ илъэсым Павел Ленинград дэт Апшэрэ Дзэ-Хы команднэ училищэу М. В. Фрунзэм ыцлэ зыхъырым члахы 1991-рэ илъэсым дэгъу дэдэу кылухыгъ. Исэнэхъат ВМФ-м икыухъэхэм яулэшын епхыгъ.

1991-рэ илъэсым кышхыгъагъэу 1996-рэ илъэсым нэс Тихоокеанскэ флотым (къ. Петропавловск-Камчатск) и Крейсерскэ атомнэ хычлэгъ кыухъэ кыулыкъу щыхыгъ. А лъэхъаным ар ракетнэ-торпеднэ группэм, минэ-торпеднэ боевой частым, етланэ атомоходым якомандырыгъ. 1997-рэ илъэсым Апшэрэ Офицерскэ хэушхъафыкыгъэ клас-схэу хычлэгъ кыухъэм икомандирхэр зыщеджэхэрэр Ленинград кышхыгъэх. Илъэситфырэ Тихоокеанскэ флотым кыулыкъу щыхыгъ атомнэ хычлэгъ крейсерэу крылатэ ракетэхэмклэ улэшыгъэм икомандир илэпылэгъоу, илэпылэгъу шхъагъэу кыулыкъу щыхыгъ.

2002 — 2004-рэ илъэсхэм Дзэ-Хы академиеу Н. Г. Кузнецовым ыцлэ зыхъырым (С-Петербург) щеджагъ. Ар

кызыеухым Темыр Флотым игвардейскэ атомнэ хычлэгъ крейсерэу крылатэ ракетэхэмклэ улэшыгъэм командир фашы. Хычлэгъ кыухъэм илъэс къэс пшэрыл гъэнэфагъэхэр ыгъэцаклэщтыгъэх, ахэм язэшлохынклэ боевой торпедэхэр ыкли ракетэхэр агъэфедэщтыгъэх. 2012-рэ илъэсым крейсерыр анахъ дэгъоу алъытэгъагъ. Крылатэ ракетэхэмклэ дэгъу дэдэу зэрэорэм, хэмыукоу псагъэм зэрэнэсырэм апае УФ-м и Дзэ-Хы Флот и Апшэрэ командование икубок кыухъэм кыыфагъэшхошагъ.

2004-рэ илъэсым Павел Николай ыкьом я 2-рэ шъуашэ зилэ орденэу «Хэгъэгъум шлоуагъэу фырилэхэм апаи» зыфилорэм имедаль кыратыгъ. 2017-рэ илъэсым орденэу «Лыхъужыныгъэу зэрихъагъэм пае» зыфилорэр ыкли медаль пчъагъэ кыыфагъэшхошагъ. Ахэм ащыщых «За отличие в воинской службе» иа 1-рэ, я 2-рэ, я 3-рэ шъуашэхэр, «За воинскую доблесть» зыфилорэм степенитлу, «За службу в подводных силах» зыфилохэрэр, Куз-

нецовым, Горшковым ямедальхэр.

2022-рэ илъэсым адмирал лэнатлэм лухагъ. Адыгеим щыцэу, контр-адмиралэу Тхъагъэпсэу Мэджыдэ ащ ыпэклэ а лэнэтлэ дэдэр ыгъэцаклэщтыгъ.

Павел Шульга Апшэрэ Хы-Дзэ флотым иучилищэу Фрунзэм ыцлэкэ щытым цыдеджагъэх Пшыжъахлэ щыц Абрэдж зэшхэу Рэмэзанрэ Къэплъанрэ. Непэ Къэплъан а 1-рэ ранг зилэ капитан, Рэмэзан МВД-м иполковник.

Павел Николай ыкьом ишхъэгъусэу Натальи Джыракъые еджаплэр кылухыгъ. Павелрэ Натальерэ Джыракъые къоджэ Советым хэхэрэу кыутирэу «Свободный труд» зыфилорэм щыщых. Ахэм пшъашъэу Катерэ, клалэу Алексейрэ зэдаплугъэх.

Лъэшэу сигуапэу Павел Николаевичым сыфэгъушхо апэрэ адмиралыцлэ лъаплэр кызырэрэратыгъэмклэ. Джыри хэгъэгъум, Урысые Флотым апашхъэ гъэхъагъэхэр ащишынхэу, Адыгеим, Джыракъые, кыутирэу «Свободный труд» ащыпсэхэрэр тырыгушхонэу сыфэлъало.

1966-рэ илъэсым Джыракъые гурыт еджаплэр кызылухыгъэу, УФ-м изаслуженнэ врачэу, медицинэ шлэныгъэхэмклэ кандидатэу, медицинэ кыулыкъым иполковникэу отставкэм щылэ Цыкълушхоу Аслъан.

Сабыигъор кыиныгъончъэнэу

(Икълух).

благъэу 7-м нэсыхэрэм мазэ къэс аратырэ ахъцэу илъэситлуклэ узэклэлэбжэмэ къралыгъом и Президент клэцакло зыфэхъугъэхэр унэгъо мин 17-мэ анэсыгъ. Икыгъэ илъэсым игъэтхэгъэ мазэ Президентым иунашъоклэ тынхэм ахагъэхъагъэ ыкли урыпсэунымклэ анахъ ахъцэ маклэу клэлэцыкълухэм апае шлопъырым шыгъэнэфагъэм ипро-цент 100 хъугъэ. Зэклэмкы республикэм щатыгъэр сомэ 1 миллиардрэ миллион 350-рэ. Унэгъо 1000 фэдизмэ зэтыгъо ахъцэу сомэ мин 50 зырыз республикэ бюджетым икълэу афатлупщыгъ я 3-рэ сабыыр ыкли ащ кыкълэпыклорэр къазэрэфэхъугъэм пае.

Мы илъэсым унагъохэм лэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымклэ амалыклэхэр Урысыем и Президент кыыгъэнэфагъэх — илъэси 8-м кышхыблагъэу 16 зыныбж хъугъэхэм анэсэу зигъот маклэ

унагъохэм ащыпсэхэрэм апае. Ащ фэдэ ахъцэ тынхэр Адыгеим жьоныгуаклэм кышхыблагъэу щаратых.

«Къралыгъом и Правительствэ «социальнэ казначействэм» исистемэ пхырищынэу егъэнафэ. Ащ кыдыхэлъытагъэу социальнэ лэпылэгъур псынклэу ыкли зытефэрэ пэпчэ нэсэу щытышт. Тэ талъэныкы-клэ ищыклэгъэ пстэури зэшлот-хышт республикэм цыпсэурэ нэбгырэ, унагъо пэпчэ къралыгъом илэпылэгъу зэхышлэным фэшл», — кылуагъ Къумпыл Мурат.

Аужырэ илъэсхэм республикэм пэублэ гъэсэныгъэ зыцарагъэгъотырэ чыплэхэмклэ кыныгъо щылэжъэл, шхыныгъо стыр алэклэгъэхъэгъэным изэхэщэн сомэ миллион 295-рэ пэлуагъэхъагъ. Нэмыклэу мэхъанэшхо зилэ лъэныкыор — еджаплэхэм чыпаклэхэр къащызэлухыгъэнхэр ыкли щэджэгъоуж еджэныр

ачлэхыжыгъэныр. Ахэр унэу зычлэтхэм гъэцэкълэжын куухэр ащашынхэу рагъэжъагъ, тхылъ-еджаплэу ачлэтхэри агъэкълэжыгъэх, гъэсэныгъэ тедзэм зырагъэушомбгъу, сэнэушыгъэ зыхэлъ нымбжыклэхэм лэпылэгъу афэхъух.

Адыгеим ипашэхэм анахъэу аналэ зытырагъэтыхэрэм ащыц клэлэцыкълухэм ягъэмэфэ зыгъэпсэфыгорэ япсауныгъэ игъэпытэнрэ. Икыгъэ илъэсым ахэм атегъэпсыхъэгъэ лагерь 94-рэ зэклэмкы республикэм щылэжъагъ. Клэлэцыкълухэм языгъэпсэ-фыгъо изэхэщэн сомэ миллион 77-рэ пэлуагъэхъагъ. Мыгъэ клэлэцыкълу мини 6,8-м ехъумэ загъэпсэфышт, ащ пэлуагъэхъа-щыр сомэ миллион 71-рэ фэди. Еджаплэхэм ащызэхашагъ мэфэ зыгъэпсэфыплэ 91-рэ. Ахэм нэбгырэ 4884-рэ яклонлэшт.

Еджэплэ зеклоным зегъэушомбгъуэнымклэ проект апэрэу Адыгеим щатлупщышт. Ащ тегъэ-

псыхъагъэу шлопъырым сомэ миллион 6,3-рэ кыфатлупщыгъ. Ар аушэтыфэклэ я 5 — 9-рэ классхэр кыхиуытэгъэтых.

Республикэм аналэ зыщытырагъэтыхэрэм ащыщых унагъохэу сэкъатныгъэ зилэ клэлэцыкълухэр зыщыпсэхэрэр. Гушхылэм пае, «Социальнэ-зетегъэгъоужын гупчэу «Цыхъэм» грант проектэу «Домашка» зыфилорэм кыхиу-бытэу щызэхашагъ Зетегъэгъоужын гупчэу сэкъатныгъэ зилэ сабыйхэм янэ-ятэхэм яунэ зэрихэу лэпылэгъу щызыгъэгъо-тыштыр. Унагъохэм упчлэжъэгъу афэхъух, джащ фэдэу ящыклэ-гъэшт лэмэ-псымэхэр бэджэндэу арагъэгъотых.

«Зипсауныгъэклэ амал хэушхъафыкыгъэхэр зилэ клэлэцыкълухэр зыцаплухэрэ унагъохэм зетегъэгъоужыным-клэ ящыклагъэ хъурэ лэмэ-псымэхэмклэ таделэпылэ. Ахэр джырэ уахътэм тэщэфых са-быйхэу щылэныгъэм чыплэ

кын ригъэгъуагъэхэм лэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымклэ Фон-дым игрантклэ», — кылуагъ проектым изэхэщаклохэм.

лэпылэгъуымклэ джыри зы шы-клэ хъугъэ социальнэ контрактным ипхырышын. Унагъом лфшлэным икъэгъотынклэ, гъэсэныгъэм ыльэныкыоклэ, унэе лфшым ыкли унэе хызмэтым язэхэщэнклэ дэлэпылэх.

«Унагъохэм, ныгъом ыкли сабыигъом лэпылэгъу ягъэгъо-тыгъэнымклэ, демографием ихэхъоныгъэклэ зэшлотхырэм фэдэ кызырихырэр къегъэ-лъагъо республикэм кыэхъухэрэм япчъагъэ зэрэщыхъауа-гъэм, унэгъо лужьухэр нахы-бэ зэрэхъугъэхэм: икыгъэ илъэсым Адыгеим сабыи 4553-рэ кышхыгъу, ар 135-клэ ыпэрэ илъэсым нахыб. Джырэ уахътэм республикэм унэгъо лужьоу щыпсэурэм ипчъа-гъэ 7709-рэ мэхъу», — щысэхэр кыыхыгъэх Къумпыл Мурат.

Теклоныгъэшхор кыдэзыхыгъэхэр тшыгъупшэхэрэп

Джырэблагъэ Адыгеим икыгъэ купышхо кэлэ лыхъужъэу Волгоград цылагъ.

Къалэу Мыекьюапэ, Адыгэ Республикэм, джащ фэдэу районхэм ветеранхэм я Советхэу ащызэхэщэгъэхэм ялыкхэхэр а купым хэтыгъэх, пстэумкни нэбгырэ 41-рэ зэрэхуытыгъэхэр. Адыгеим икыгъэхэм япэщэгъ Адыгэкъалэ иветеранхэм я Совет итхьаматэу Хьодэ Адам, ныбжьыкхэхэм афэгъэзэгъагъэр Удыкхэкэ Азмэт.

«Хэгъэгу зеошхом теклоныгъэр кышчыдэхыгъэным тинагъо илахъу хышыхъагъэр» зыфилорэ темэмкхэ сочинение анахь дэгъу зытхыгъэ клэлэ-еджакхэхэр ары ныбжьыкхэ купым хэтыгъэхэр. Зэрэ Урысыеу фэдэу Адыгеими заом фэгъэхыгъэ сочинение анахь дэгъу зытхыгъэхэр кыыхыгъэн-

хэмкхэ зэнэкьокъу тапэкхэ щызэхэщэгъагъ. Ащ хэлэжъагъэх республикэм имуниципальнэ образованиехэу «Джэджэ районыр», «Тэхьутэмыкхое районыр», «Мыекхопэ районыр», «Теуцожэ районыр», «Шэуджэн районыр», «къалэу Мыекьюапэ». Апэрэ шъуашэ зилэ диплом кыфагъэшъошагъ Тэхьутэмыкхое районим ит гурыт еджаплэу N 25-м ия 10-рэ класс ис Егор Гусаровым, я 2-рэ шъуашэр — Тэхьутэмыкхое районим игурыт еджаплэу N 13-м ия 8-рэ класс ис Владислава Мархель, я 3-р — Шэуджэн районим игурыт еджаплэу N 10-м ия 7-рэ класс ис Мэрэтыкхэ Бэлл.

Мы лофтхьабзэм изэхэщакхэ Теклоныгъэм иреспубликэ фонд

итхьаматэу Нэхэе Юрэ, фирмэу «Интуристим» ипашэу Кыкхэ Ерстэм, АР-м иветеранхэм я Совет итхьаматэу Кьоджэ Аслъан. Лофтхьабзэм ахьщэу пэлухъагъэр зытыгъэр ветеранхэм (пенсционерхэм) лэпылэгъу ятыгъэнымкхэ Адыгэ республикэ фондэу Советскэ Союзым и Лыхъужъэу Андырхъое Хьусен ыцхэкхэ щытыр ары.

Волгоград зэрэклогъагъэхэм пэлухъагъэ ахьщэр фондэу «Теклоныгъэм» кыилэкхэ-зыгъэхъагъэр УФ-м исенаторхэмрэ УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутатхэмрэ: А. В. Наролиныр, М. Кь. Хьопсэрыкьор, В. М. Резник, М. Р. Хьасанэкьор.

Адыгэ Республикэм ивете-

икыгъэ купыр Волгоград зы-нэсым Мэмай йуашъхэм имемориальнэ комплекс лоф щы-зышлэхэрэр къапэгъокхыгъэх ыкхэ купыр кьезыцхэкхыщтри кьафагъэнэфагъ. Программэм хэтыгъэхэм ащыщых «Павловым иунэ», Адыгеим щыщхэу Сталинград заом хэлэжъагъэхэм апае Мэмай йуашъхэм щэгъэпсыгъэ мыжъосыныр. Купым хэтхэм лэапкь шъуашэхэр ащыгъэху, Урысыемрэ Адыгеимрэ ябыракхэр алыгъэху кьэгъагъэхэр ащ клэпыралъхъагъэх ыкхэ адыгэ чыгум рахыгъэ етлэ лэбжыбыр мыжъосыным ылъапсэ тыралъхъагъ. Нэужым Адыгеим щыщхэу фэхыгъэхэм ямыжъосын дэжъ митинг шашыгъ, зы такыкьрэ

ранхэм я Совет-рэ Адыгэ Республикэм гъэсэ-ныгъэмрэ шлэны-гъэмрэкхэ и Министертвэрэ фондэу «Теклоныгъэм» игъусэху ильэс кьэс ащ фэдэ лофтхьабзэхэр зэхэщэн мурад ял.

Волгоград клонхэ зэхъум автобус зэтегъэпсыхъагъэ кьаратыгъагъ. Адыгеим зэхэмькьутэгъэ унэ кьыдэнэ-гъагъэп. Зеоул миллиони 2-м ехъу ащ щыфэхыгъ. Мэмай йуашъхэм щэгъэтылыгыгъэр мин 34,5-рэ фэдиз.

Темыр Кавказым инэмыкхэ шьолъырхэм ялгытыгъэмэ, Адыгеим икыгъэхэр нахь кьы-зэрэхэщыгъэхэр комплексым фэгъэзэгъэ лэшъхэтетхэм кьы-хэгъэщыгъ.

Альэгъугъэр зэкхэ егъэшлэрэу ныбжьыкхэхэм агу кьинэщт. Лыхъужъэху тэщ пэе зыпсэ зыгъэтылыгыгъэхэм егъэшлэрэ щытхур адэжъ, тыцхэлэфэ ахэр тищысэтыхыплэщтых.

Иван БОРМОТОВ.
Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Совет хэт.

Хэшъаер зэтырагъэуцожьы

Хэшъэе мээхэм язэтегъэуцожьын Адыгеим щылабгъэкхуатэ. Чыгыжъые цыкхуэхэм язичэзыу гъэтысыгъо Мыекхопэ районим щыкхуагъ. Шлушлэ лофтхьабзэм экологхэмрэ волонтерхэмрэ хэлэжъагъэх.

Хэшъаер игъэтысхьанкхэ чыплэ заулэ агъэнэфагъ. Апэрэ чыгыжъэр кьушъхьэтыцху Азэщ илахъу «Дахьо — Лэгъонакхэ» зыфилорэ гогум ия 16-рэ километрэ щэгъэтысхьагъэх. Экологическэ зекхэ гогуоницху чыплэм щыгъэпсыгъэхэм язым ильагъо ахэр рекхокхы. Чыопсым илэ нэ-шанэхэмкхэ хэшъае-р кьыщыкхыным кьызэрэклурэр кьыдыхэлъытагъэу ар кьыхахыгъ. Зэхыхъу «Экологическэ уплэкхунымрэ мээым икьэхуымэнрэ «Апшэрэ еджаплэхэм азыфагу лабораториер» зыфилорем чыналъэр бэджэндэу ылыгъ, хэшъаер игъэ-тысхьанкхэ лофтхьабзэми ар икхэ-щыкху. Пстэумкни а чыплэм чыгыжъые лъэпсэ 250-рэ щэгъэтысхьагъ. Ахэр Апшеронскэ гъэфэблэхэм къащэгъэкхыгъэх. Чылапхъэ хъугъэр хэшъаер итэмыплэ, хэгъэкхэн цы-кхуэху ильэсищрэ кьагъэкхыгъэхэр ары. Экологхэм кьызэралъагъэмкхэ, агъэтысхьэрэ чыгыжъэм япроцентышу чыгум ештэ.

«Процент 80 — 85-р чыгум ештэ.

Блэкхыгъэ ильэсым дгъэтысхьагъэ-хэмкхэ ар тууплэкху гъэ. Шыпкьэр плотмэ, хэшъаер кьэгъэкхыгъошу. Ищыкхыгъэр — огневкэм ищынагъо кьышъхьащыгъагъэмэ, игъом гу пып-тэныр ары. Ар кьэмыгъэхуыгъэным фэшл игъорыгъоу уплэкхуныр зэхэ-тэщэх, ищыкхыгъэмэ, щэнаутхэр ятэ-хьыллэх», — кьелуатэ географии шлэныгъэхэмкхэ докторэу, Урысые шлэныгъэ академием географием-кхэ институт ишлэныгъэ лофышлэу Евгений Гарбенкэм.

Шъугу кьэдгъэкхыжъын, хэшъэе мээхэм япроцент 99-р 2012-рэ ильэ-сым огневкэм ыгъэкхыдыгъагъ. Адыге-им ар 2016-м кьэсыгъ ыкхэ ильэ-ситлум кьыкхуцхэ кьанэрэ щымылэу шьолъырым ит хэшъэе мээым ышхыгъ. Экологхэм ащ кьыилэкхышъугъэу, щыплэ хэшъэе мээу кьагъэнэн альэ-кхыгъэр гектариплэ нылэп. Ау Тхылъ Плэжыжъым дэт чыгыжъым икьызэте-гъэнэнрэ изэтегъэуцожьынрэ пылхэм мыщ фэдэ лофтхьабзэхэм яшуагъэкхэ хэшъэе мээым изы гектар псэ кьы-

пагъэкхэжъын альэкхыгъ. Арышъ, ащ ильыгъэкхотэн хэлэжъэ зышлоигъохэм зэкхэми ахэр кьяджэх.

«Сигуапэу фэдэ лофышлум сы-хэлэжъэ. Лофтхьабзэ дэгъу. Слэхэр псынху кьычхэкхыным сыщэгъуы. Згъэтысхьэгъэ чыгыжъэр зэкхэ ыштэн-хэу сыфай. Ыужкхэ мыщ сыкхыкхэ-зэ, ахэр сыуплэкхуэхэе сшыллэ», — кьылдэгъуащ ишлэныгъэхэмкхэ во-лонтерэу Любовь Апахаджаевар.

«Непэ лофэу тшлэрэм кьытхэкху-хьэхэрэмкхэ мэхъанэшхо ил. Дгъэ-тысхьэрэ хэшъэе мээым тауж кьы-кхыщтхэм апай. Ашлэн, альэгъун фае. Адыгэ чыгум егъашлэм кьыщыкхы-гъэр егъэгъотыжъыгъэныр, зэтегъэу-цожьыгъэныр тэрэз, осэ ин ил», — кьелуатэ мээхэр кьэхуымэгъэн-хэмкхэ республикэ гупчэм ипашэу Александр Акупяниц.

Хэшъаер игъэтысхьан мы ильэсым кьыкхуцхэ лъагъэкхотэщт. Чыгыжъые миниплэир чыгу гектаритлумэ ара-гъэкхуныу рахъухъагъ.

АНЦОКХО Ирин.

Цыфым ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыIэм 2021-рэ илъэсым Iофэу ышIагъэм ехьылIагъ

Докладыр зытегъэпсыхьагъэр къэралыгъо хабзэм икьулыкьухэм, чыплэ зыгъэорышIэжьинымкIэ къулыкьухэм, Iэнаглэхэр зылыгъэхэм ыкIи общественностым ренэу цыфым ифитыныгъэхэмрэ ишъхьафитыныгъэрэ япхыгъэ Iофыгъохэм Адыгэ Республикэм анаIэ щатырагъэтыныр, Уполномоченнэм икIэух зэфэхьысыжъхэм, ащ хабзэм икьулыкьухэмрэ Iэнаглэхэр зылыгъэхэмрэ игъо афильгъухэрэм атетэу Iофэу ашIэрэр агъэлышыныр ары.

2021-рэ илъэсым Уполномоченнэм Iофэу ышIагъэм ехьылIэгъэ докладым цыфым ифитыныгъэхэмрэ ишъхьафитыныгъэрэ якъэухъумэн епхыгъэ Iофыгъо анахъ шъхьалэхэм щалъыIэ-сыгъэх. Ар шъхьитфэу зэхэт, пэубли, Iауух псалъи иIэх.

Докладыр иапэрэ шъхьэ статистикэ пчъагъэхэм афэгъэхьыгъ. Ахэм нафэ къызэралы-рэмкIэ, 2021-рэ илъэсым нэбгырэ 364-мэ Уполномоченнэм зыкыфагъэзагъ, «линии пльырым» ителефонкIэ — нэбгырэ 29-мэ. Уполномоченнэм ышъхьэкIэ нэбгырэ 85-рэ ригъэблэгъагъ. Уполномоченнэмрэ ащ иаппаратрэ тхьаусыхэ тхылъ 89-рэ къаIуIагъ, тхылъ пстэуми япроцент 25-рэ ар мэхьу.

Социальнэу мыхуамагъэхэр: пенсионерхэр, ветеранхэр, сэкъатныгъэ зилэхэр ары нахьыбэрэмкIэ Уполномоченнэмрэ ащ иаппаратрэ зыкыфэзыгъэзагъэхэр. Тхылъ пстэуми япроцент 56-р ахэм къалэкIэIыгъ. Ахэм анэмикIэу сабий ибэхэм, ахэр зыпужьхэрэм, зыныбжь имыкьугъэхэм ыкIи ахэм яллыкIохэм ятхылъ 20 (проценти 5,5-р); хьалсдэхэм ыкIи ахэм ялахьылхэм ятхылъ 31-рэ (проценти 8,5-р); IэкIыб къэралыгъохэм яцIыфхэм ятхылъ 17 (проценти 4,7-р); дзэкьулыкьушIэхэм ыкIи ахэм яунагъохэм арысхэм ятхылъ 3 (процент 0,8-р) къаIуIагъ.

Тхылъхэм япроцент 51-р социальнэ фитыныгъэхэр зэраукуагъэхэм, япроцент 28,8-р цыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яшъхьафитыныгъэрэ зэраукуагъэхэм афэгъэхьыгъагъ. Псауныгъэм икьэухъумэн, медицинэ IэпыIэгъу ягъэгъотыгъэным япхыгъэ тхылъхэм фэдэ 1,2-кIэ къахэхьуагъ.

Тхьаусыхэ тхылъхэм япроценти 4-р нэбгырэ пчъагъэмэ зэдыхьагъэуцуагъ. Ахэр анахъэу зыкIатхыгъэхэр псэупIэ къаратынымкIэ, IофшIэнымкIэ фитыныгъэу ялэхэр зэраукуагъэхэр ары.

Тхьаусыхэ тхылъхэм азыныкьом ехьур зехагъэуцоньыр къызыхэкIыгъэр гъэцэкIэкIо хабзэм ифедеральнэ къулыкьухэм ячIыплэ къулыкьухэм Iэнаглэхэр ащызылыгъэхэр хабзэм диштэу зэрэземыкIуагъэхэр ары. Тхьаусыхэ тхылъ 23-р чыплэ зыгъэорышIэжьинымкIэ къулыкьухэм, тхылъ 15-р республикэм

икъэралыгъо хабзэ икьулыкьухэм яIофышIэхэм унашъоу аштагъэхэм зэрамыгъэрэзагъэхэр ары.

2021-рэ илъэсым Мыекьуапэрэ ащ къыпэблэгъэ псэупIэхэмрэ адэсхэр ары нахьыбэу Уполномоченнэм зыкыфэзыгъэзагъэхэр. Мыекьуапэ щыц нэбгырэ 228-мэ ятхьаусыхэ тхылъ Уполномоченнэм ыцIэкIэ къагъэхьыгъ. **НэмыкI чыплэхэм тхьаусыхэ тхылъэу къарыкIыгъэр мыц фэдиз мэхьу:**

Адыгэкъалэ — 3

Джэджэ районым — 16

Коцхьэблэ районым — 5

Красногвардейскэ районым — 2

Мыекьопэ районым — 56

Тэхьутэмькьое районым — 13

Теуцожь районым — 4

Шэуджэи районым — 3

Хьансхэм — 17.

Урысые Федерацием инэ-мыкI шьолъырхэм:

Астраханскэ хэкум — 3

Владимирскэ хэкум — 1

Ивановскэ хэкум — 1

Краснодар краим — 4

Красноярскэ краим — 1

Нижегородскэ хэкум — 1

Ростов хэкум — 2

Ставрополь краим — 3

Ямало-Ненецкэ автоном коим — 2

Москва — 2.

Цыфхэм яфитыныгъэхэр, япшъэрылхэр, правэмкIэ шапхьэхэр, хэбзэгъэуцугъэм, федеральнэ, регион программэхэм яположениехэр икьоу зэрамышIэхэрэр ары Iофыгъомэ азыныкьо нахьыбэр къызыкIэгъэджыгъэр.

Хэмыплэхэу тхылъ гори къагъэнагъэп. АхэмкIэ Уполномоченнэми, ащ иаппарат иIофышIэхэми уплэкIунхэр зехащэгъэх, къулыкьу гъэнэфагъэхэм зафагъэзагъ, цыфхэм

консультациехэр афызэхашагъэх, яIофхэр афызэхафыгъэх. ПстэумкIи закыфэзыгъэзагъэмэ япроцент 54-мэ ялэу афагъэцэкIагъ.

Я 2-рэ шъхьэр цыфым ифитыныгъэхэу, ишъхьафитыныгъэу аукуагъэхэр зыпкы игъэуцожьыгъэнхэмкIэ Уполномоченнэр зэраделэгъэм фэгъэхьыгъ. Тхьаусыхэ тхылъ 81-мэ цыфхэм псэупIэ арагъэгъотынымкIэ, щылэкIэ амалэу ялэр нахьышIу шыгъэнымкIэ, унэ зэращэфышт ахъцэ ятыгъэнымкIэ, унэ-коммунальнэ фэло-фашIэхэр афэгъэцэкIэгъэнхэмкIэ фитыныгъэу ялэхэр зэраукуагъэхэмкIэ ямырзэныгъэхэр къащыраIотыкIышIтыгъэх.

Къалэу Мыекьуапэ юж псэупIэхэм япхыгъэ тхьаусыхэ тхылъхэмкIэ нахьыбэу закыфэзыгъэзагъэхэр Мыекьопэ, Тэхьутэмькьое, Джэджэ районхэм ащыпсэухэрэр ары.

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хэбзэ къулыкьухэм гъэрэкIо цыфхэр зыщыпсэушт унэхэр ягъэгъотыгъэнхэмкIэ Iофхьэбзэ гъэнэфагъэхэр зэрахьагъэх, Уполномоченнэм ыпэрэ докладхэм игъо ащылэгугъэхэм ащыщхэр къыдалытагъэх.

Iашэ зэуупIэныгъэхэм ахэлэжьэгъэ ветерани 3-мэ, сэкъатныгъэ зилэхэр зэрыс унэгъуи 6-мэ, сабий ибэ, ны-тыхэр зышъхьарымытыжь кIэлэцIыкIу 78-мэ, унэгъо ныбжьыкIи 138-мэ 2021-рэ илъэсым унэхэр аратыгъэх. Джащ фэдэу зэхэтэ-къонкIэ щынагъоу щыт унэхэм нэбгырэ 70-рэ къачIашьжыгъ, фэтэрыбэу зэхэт уни 167-у нэбгырэ мини 9,62-рэ зыщыпсэухэрэм гъэцэкIэжьи IофшIэнхэр арашIылагъэх.

Мы аужырэ илъэсхэм нахьышум ылъэныкьокIэ республикэм зэхьокIыныгъабэ къышъхьыгъ. Ным, кIэлэцIыкIухэм, унагъом, зыныбжь хэкIотагъэхэм, сэкъатныгъэ зилэхэм ыкIи нэмыкI купхэм социальнэ IэпыIэгъу ятыгъэным ехьылIэгъэ Iофыгъуабэ зэрахьагъ.

Сабыйхэр нахьыбэу къэгъэхьыгъэнхэмкIэ, ныр, кIэлэцIыкIухэр, унагъор къэухъумэгъэнхэмкIэ амалхэр зехьэгъэнхэр — Урысыем пстэуми апэ щырагъэшъырэ пшъэрылхэу щыт. Тикъэралыгъо инепэкIэ ыкIи инеушIэкIэ ахэр мэхьанэшхо зилэ Iофыгъоу щытхы ыкIи хабзэм

илъэгэплэ пстэуми ащылэ къулыкьухэмрэ обществэмрэ зэдырагъаштэзэ а IофшIэныр зэхашэн фэе.

Уполномоченнэм Iофэу ышIэрэм, цыфхэм яфитыныгъэхэр зыпкы зэрэрагъэуцожьхэрэм яхьылIэгъэ къэбархэр интернет-сайт зэфэшъхьафхэм, гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм», «Майкопские новости» къарэхьэх. Уполномоченнэр зыхэлэжьэгъэ телевизионнэ репортаж заулэ республикэ телевидениемкIэ къагъэлэгуагъ. Цыфым ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Урысые Федерацием щыIэм ибюллетенэу N 11-р зытетэу 2021-рэ илъэсым къыдэкIыгъэм Уполномоченнэм истатьяу Адыгеим ис сабий ибэхэм, ны-тыхэр зышъхьарымытыжь кIэлэцIыкIухэм унэхэр ятыгъэнхэмкIэ Iофыгъоу къэуцухэрэм яхьылIагъэр кыхьагъ.

2021-рэ илъэсым Уполномоченнэм иаппарат иIофышIэхэри Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министертвэ иллыкIохэри правовой шIэныгъэм и Мафэу Мыекьуапэрэ Мыекьопэ районымрэ яеджаплэхэм ащызэхашагъэм хэлэжьагъэх.

Цыфым ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Урысые Фе-

дерацием щылэ Т. Н. Москальковар кIэщакIо зыфэхьыгъэ Iофхьабзэм Уполномоченнэри ащ иаппарат иIофышIэхэри хэлэжьагъэх, Урысыем юристхэм я Ассоциацие игъусэхэу ахэм правовой марафон пенсионерхэм афызэхашагъ. Ащ чанэу къыхэлэжьагъэх Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министертвэ, Урысые Федерацием пенсионерхэм афэгъэхьыгъагъ. Ащ чанэу къыхэлэжьагъэх Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэорышIаплэрэ ичIыплэ подразделениехэмрэ, Адыгэ Республикэм иочылхэм я Палатэ, Урысыем юристхэм я Ассоциацие и Адыгэ шьолъыр къутамэ, федеральнэ учреждениеу «Медикэ-социальнэ экспертиземкIэ Адыгэ Республикэм и Бюро шъхьалэ». Зэпахырэ узэхэмкIэ Iофхэм языгет зэрэхьылъагъэм епхыгъэу, цыфхэм япсауныгъэрэ ящылэныгъэрэ щынэгъуапIэ имыгъэуцогъэным тегъэпсыхьагъэу правовой марафоньр заочнэу республикэм щызэхашагъагъ.

Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ, Мыекьуапэрэ районхэмрэ япрокуратурэ, Адыгэ

Республикэм и МВД, Урысыем и Следственнэ комитет Адыгэ РеспубликэмкIэ иследственнэ гъэорышIаплэ, гъэцэкIэкIо хабзэм ифедеральнэ къулыкьухэм янэмыкI чыплэ органхэм япашэхэр ягъусэхэу цыфхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэн епхыгъэ Iофыгъуабэ гъэхьагъэ хэлэу зэшIахыгъ. 2020-рэ илъэсымкIэ Уполномоченнэм идоклад къышIыхьыгъэгъэ предложениехэм япроцент 60 фэдызыр щылэныгъэм щыпхыращыгъ.

Ау къэлогъэн фэе цыфхэм яIофыгъохэм язэшIохынкIэ къэралыгъо, муниципальнэ къулыкьушIэхэм ащыщхэм гугъуемыллыныгъэ къызэрэзхагъэфагъэр, цыфхэм къэралыгъо хэбзэ къулыкьухэм цыхъэу афашIырэр ащ нахъ къызэрэригъэлыхыгъэр.

Уполномоченнэм къыIуIлэрэ тхьаусыхэ тхылъхэм анахъэу къащалэтыхэрэр цыф куп заулэмэ унэ къаратынымкIэ, унэ-коммунальнэ фэло-фашIэхэм ягъэцэкIэнкIэ, медицинэ IэпыIэгъу дэгъу къаратынымкIэ, Iээгъу уцхэр къалэкIагъэхьанхэмкIэ фитыныгъэу ялэхэр зэраукуохэрэм, къэралыгъо, муниципальнэ къулыкьушIэхэм, полицине иучастковэ уполномоченнэхэм яIофшIаIэ зэримыгъэразэхэрэм яхьылIэгъэ Iофыгъохэр ары.

Уполномоченнэр къэралыгъо

2021-рэ илъэсым нэбгырэ 364-мэ Уполномоченнэм зыкыфагъэзагъ, «линии пльырым» ителефонкIэ — нэбгырэ 29-мэ. Уполномоченнэм ышъхьэкIэ нэбгырэ 85-рэ ригъэблэгъагъ. Уполномоченнэмрэ ащ иаппаратрэ тхьаусыхэ тхылъ 89-рэ къаIуIагъ.

хабзэм икьулыкьухэм, чыплэ зыгъэорышIэжьинымкIэ къулыкьухэм япашэхэм, Iэнаглэхэр зылыгъэхэм къаджэ докладым игъо щилэгугъэхэм анаIэ къатырадзэнэу.

Цыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яфедэхэмрэ якъэухъумэнкIэ, щыкIагъэу къыхагъэщыгъэхэм ядэгъэзыжьиныкIэ докладым игъоу щалэгугъэхэм къулыкьухэри, ведомствэхэри, Iэнаглэхэр зылыгъэхэри зэарыгъозэштхэм Уполномоченнэми ащ иаппарат иIофышIэхэми яцыхьэ тель.

Адыгеим щыпсэухэрэм яIофыгъохэм язэшIохынкIэ, ахэм яфитыныгъэхэмрэ яфедэхэмрэ якъэухъумэнкIэ IэпыIэгъу къыфэхьыгъэ пстэуми Уполномоченнэр пьэшэу афэраз.

А. Я. ОСОКИН.
Цыфым ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэр.

(Уполномоченнэм идоклад зэрэпсауу тигъэзет исайтэу WWW.ADYGVOICE.RU зыфилорэм ижугъотэшт).

Урысыем и Банк
и Къутамэу — Лъэпкъ
Банкэу АР-м щыӀэр

Самбо

Дзэ кьулыкьум
зыфагъэхъазыры

Хэгъэгу гьунапкъэхэм яухьумако и Мафэ фэгъэхъыгъэу самбэмкIэ зэлухыгъэ зэнэкьокьу Новочеркасскэ щызэхашагъ.

Ильэс 16 – 18 зыныбжь кIалэхэр алырэгъум щызэнэкьокьугъэх. Адыгэ Республикэм самбэмкIэ испорт еджапIэ зыщызыгъэсэрэ нывжьыкIэхэм зэлукIэгъухэм медали 3 къашахыгъ.

Тыгъужь Тимур, кг 53-рэ, апэрэ чыплэр кыдихыгъ. Бэнаклор тренерхэу Делэкьо Адамрэ Хьабэхъу Адамрэ агъасэ. Мэлгощ Адам, кг 58-рэ, зыхэт купым теклоныгъэр кыщихыгъ. Лыхьурэе Мурат, кг 58-рэ, ятIонэрэ чыплэр кыфагъэшъошагъ. Тренерхэу Делэкьо Адамрэ Гьомлэшк Алырэ бэнаклорхэм япащэх.

— *Дзэ кьулыкьум нывжьыкIэхэм зыфагъэхъазырэ, спорт зэнэкьокьухэм ахэлажьэх, ятIонэсныгъэ хагъа-хъо*, — кытигуагъ Адыгэ Республикэм самбэмкIэ испорт еджапIэ ипащэу, спортымкIэ дунэе класс зилэ мастерэу Делэкьо Адам. — *Спорт лъэпкъ зэфэшъхъафхэм апыл-хэу япсауныгъэ агъэпытэ. Хэгъэгум игьунапкъэхэм яухьумакохэм тибэнаклорхэр тапэкIи афудгъэкIэщтых.*

Урысыем и Кубок

«Спартак» тыдэгущIо

«Спартак» Москва – «Динамо» Москва – 2:1 (1:0).
ЖьоныгуакIэм и 29-м Москва щызэдешлагъэх.

Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдза-гъэхэр: **Соболев, Промес — «Спартак». Закарян — «Динамо».**

Хэгъэгум футболымкIэ и Кубок кыдэхыгъэным фэгъэхъыгъэ клэух ешIэгъум Москва икомандэ цIэрылохэр щызэлукIагъэх. Урысыем истадион шъхьалэу «Лужники» зыфилорэм тIысыпIэ нэкл имылэжьэу футболыр зыгу рыхыхэрэр зэлукIэгъум епллыгъэх.

Санкт-Петербург, Адыгейм, Краснодар краим, Оренбург, Ростов-на-Дону, нэмыкIхэм къарыкIыгъэхэр Урысыем и Кубок фэгъэхъыгъэ зэнэкьокьум зэфы-цагъэх.

ЗэлукIэгъур гъэшIэгонэу кIуа-

гъэ. «Спартак» иешIакоу Собо-левым я 11-рэ такыкьым «Ди-намэм» икьэлэпчъэлут изакьоу екIуи, хьагъэм Iэгуаор ридзагъ. ЗэлукIэгъум ия 2-рэ едзыгъо «Динамо» гylэзэ бэрэ ыпэкIэ илпыштыгъ. Закарян, Смоловыр, нэмыкIхэри зэгъусэхэу «Спартак» икьэлэпчъэ екIугъэх. Закарян лъэшэу зэогъэ Iэгуаор «Спартак» иухьумакохэм ащыц тефи, хьа-гъэм щычэрэгъугъ — 1:1.

«Динамо» иухьумакохэр чыжьащэу къэлапчъэм кызэрэ-лукIыгъэхэр «Спартак» иешIакоу Промес ыгъэфедат. Ухьумакохэм апэ ишъи, къэлэпчъэлутыр ыгъэ-плъэхугъ, ащ Iэклэки, хьагъэм Iэгуаор ридзагъ — 2:1.

Гукъэо нэпсыр

Тхэр кыдели, «Динамо» пчъагъэр зэфэдэ ышIынэу амал илэ хьугъагъэ. «Спартак» иухь-умако шапхэхэр ыукъуагъэхэу судьям ылыты, пенальтир аужы-рэ нэгъэуплэлэгъухэм ыгъэнэфагъ.

«Динамо» иешIакоу Фоми-ным пенальтир ыгъэцэкIагъ. Къэлапчъэм лъэшэу зыдэом, къэлэпчъэлутэу Максименковым исэмэгубгукIэ зидзыгъ. Iэгуаор къэлэпчъэбгыкьум шъхьарыбы-кIыгъ. Фоминым ар лъэшэу ыгу кьеуагъ, нэпсыр бэрэ къехыгъ иныбджэгъухэм агъэрэхъатыжын амылэкIэу...

«Спартак» иешIакохэр, коман-

дэм фэгумэкIыхэрэр мэгущIох. Кубокыр я 14-рэу кыфагъэшъо-шагъ.

«Динамо» итренер шъхьалэу Сандро Шварц зэлукIэгъур зау-хым илэнатIэ зэрэлукIыжьырэр кы-луагъ. «Спартак» 2022 — 2023-рэ ильэс ешIэгъум нахьышIоу зэрэ-хэлэжьэщтым зыфегъэхъазыры. Командэм хэгъэгум и Кубок кызэрэдихыгъэм мэхъэнэ ин илэу алытэ. Гъэхъагъэу ашыгъэм гу-хьахъо къахильхъагъ, клубым ишэн-хабзэхэр къалэтыжынхэ ямурад.

2022-рэ ильэсым «Спартак» футбол командэу зызэхашагъэр ильэси 100 хьугъэ. Кубокыр кы-зэрэдахыгъэр ешIакохэм шIухьаф-тын зыфашыжьыгъ.

Футбол. ЯтIонэрэ купыр

Апэ итым IукIэщт

«Форте» Таганрог — «Зэкъошныгъ» Мыекьуапэ — 1:0 (0:0).
ЖьоныгуакIэм и 29-м Таганрог щешлагъэх.

«Зэкъошныгъ»: Ковалев, Клышъэ, Далий, Кириленко, Датхьужь (Макоев, 75), Богатырев (КIурачын, 67), Оразаев, Пекъу, Антоненко (Хьасанэкъу, 67), Кьонэ (Крылов, 83), Iащэ (А. Делэкъу, 46).

Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзагъэр: Пашьтэ, 83, пенальтиклэ. ЕшIэгъур зышаухыштым КIурачынэр бысымхэм якъэлапчъэ лъэшэу дэуагъ, ау къэлэпчъэлутэу Москаленкэм Iэгуаор кызэкIидзэжьыгъ.

ЕшIэгъухэр

«Динамо» Ст — «Легион» — 0:1, «Кубань-Холдинг» — «Ала-ния-2» — 5:0, «Динамо» Мх — «Анжи» — 2:0, СКА — «Мэщыкьу» — 6:3, «Черноморец» — «Биолог» — 2:2, «Ротор-2» — «Чайка» — 1:8, «Туапсэ» — «Спартак» — 0:4.

Зэхъышагъэр
ыкIи кьыдэзы-
гъэкIырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, Iэклъыб кьэралхэм ащы-псэурэ тильэпкъэ-гъухэм адырIэ зэпхы-ныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакционер зыдэ-
шылэр:

385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:

приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм кьаIихырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Са-тырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахъ цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэ-хэм адимыштырэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэкIожьых.
E-mail: adygoice@mail.ru

Зышаухыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, теле-радиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIоры-шIапI, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи

пчъагъэр
4474

Индексхэр

П 4326
П 3816
Зак. 994

Хэутыным узшы-кIэтхэнэу шыт уахътэр

Сыхъатыр
18.00

ЗышыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор

шъхьалэм
ипшгъэрылхэр
зыгъэцаклэрэр
МэщIэкьо
С. А.

ПшгъэдэжIыж
зыхьырэ секретарыр

ЖакIэмыкьо
А. З.